

Kutatók Éjszakája 2021

„Csókolom. It lehet hejes írást kérdezni?” Nyelvi problémák és nyelvhasználati segédeszközök

Szervezők: Nyelvtudományi Kutatóközpont Nyelvtechnológiai és Alkalmazott Nyelvészeti Intézet, Nyelvhasználati és Nyelvi Tanácsadási Kutatócsoport, Nyelvi tanácsadási munkacsoport

Időpont: 2021. szeptember 24. 15.00-15.45 és 16.00-16.45 óra között

Helyszín: Nyelvtudományi Kutatóközpont, Budapest, 1068 Benczúr u. 33.

Valahogy nem áll össze a levél, amit írsz? Fogalmad sincs, mi lenne a beadandó címének megfelelő írásmódja? Hiba van az osztálytársad írásában, de nem tudod neki elmagyarázni, miért nem helyes úgy? Több ötleted van egy ütős mottóhoz, és nem tudod, melyik a legfrappánsabb? A legmegfelelőbb szót keresed egy iskolai fogalmazásba vagy éppen egy termék ismertetőjébe? Jól jönne a segítség egy idegen szó szövegbe illesztéséhez? Üzenetet írnál a matektanárodnak, és nem találsz az udvarias megszólítást?

A Nyelvtudományi Kutatóközpontban működő nyelvi tanácsadó szolgálat telefonon és e-mailben várja az ezekhez hasonló, helyesírással és nyelvhasználattal kapcsolatos kérdéseket. A tanácsadók munkája összetett feladat, amelynek során a helyesírás ismerete mellett számos szempontot mérlegelni kell. Figyelembe kell venni például a kommunikációs helyzetet, a megfelelő stílust, esetleg a használó szakmai közösség szokásrendjét is. A tanácsadók munkáját számos különböző eszköz segíti, köztük bárki számára elérhető elektronikus eszközök is.

A Kutatók Éjszakája keretében az ide látogatók kvízzel és vetélkedővel tarkított, játékos előadás során ismerkedhetnek a nyelvi tanácsadók munkájával, a helyesírási és nyelvhasználati problémák megoldásához használható internetes és papíralapú segédeszközökkel.

A program bemutatja, hogy milyen izgalmas lehet a nyelvi problémák megoldása, és hogy a nyelvi tevékenység, a nyelvhasználati választások megfigyelése is érdekes kutatómunka. A résztvevők megtudhatják, pontosan mire lehet (és mire nem lehet) használni a 2013 óta létező helyesiras.mta.hu online helyesírási tanácsadó portál eszközeit.

A résztvevők játékos formában, gyakorlati példákon keresztül ismerkedhetnek meg azzal, is, hogy a tanácsadó szolgálathoz érkező kérdések, nyelvi problémák megoldásában hogyan használhatjuk a legfontosabb szótárakat és kézikönyveket, illetve hogyan alkalmazhatók ebben a munkában a nyelvi korpuszok, internetes adatbázisok. A vállalkozó szelleműek akár maguk is megpróbálkozhatnak helyesírási és nyelvhasználati kérdések megválaszolásával. Az esemény végére a hozzánk látogatók megtanulják, milyen eszközökkel oldhatják meg saját maguk nyelvhasználati problémáikat. Továbbá tudni fogják azt is, hová fordulhatnak nehezebb kérdéseikkel.

Kapcsolattartó: Ludányi Zsófia, ludanyi.zsofia@nytud.hu

[Link](#)

Hogyan készül a Nagyszótár?

Szervező: Nyelvtudományi Kutatóközpont Lexikológiai Intézet Nagyszótári kutatócsoport

Időpont: 2021. szeptember 24. 17 óra és 19 óra között

Helyszín: Nyelvtudományi Kutatóközpont, Budapest, 1068 Benczúr u. 33.

A Nyelvtudományi Kutatóközpont gondozásában készül A magyar nyelv nagyszótára. 2006 óta eddig 8 kötet jelent meg a sorozatból, és 2017 óta online is elérhető (<http://nagyszotar.nytud.hu/index.html>). A Nagyszótár a magyar nyelvtudomány eddigi legnagyobb szótári vállalkozása, amely a magyar lexikográfiai gyakorlatból még hiányzó, új műfajt képvisel. Történeti jellegű értelmező szótárként legfontosabb feladata a szavak jelentéstartalmának kibontása és e jelentések viszonyrendszerének ábrázolása. Műfajából következően nem csupán a mai nyelvállapot szókészletét tükrözi és elemzi a lexikográfia eszközeivel, hanem címszóállományában, szótárazott jelentéseiben és példamondataiban egyaránt túlnyúlik a szinkrónia határain, és történeti dimenziót érvényesít, amikor az elmúlt csaknem 240 esztendő szókincséből merít.

Az adatbázisként készülő szótár százezer szócikkben mintegy 110 ezer címszót dolgoz fel, az irodalmi és köznyelv szókincse mellett bőségesen válogatva az archaikussá vált szavakból, a csoport- és rétegnyelvek, a nyelvjárások, a szleng stb. szókészletéből is. A korábbi szótáraknál teljesebben és tagoltabban adja vissza az egyes szavak jelentésszerkezetét, következetesen feldolgozza a frazeológia körébe tartozó ún. értelmezett szókapcsolatokat, idiomatizmusokat.

A Nagyszótári kutatócsoport "Hogyan készül a Nagyszótár?" című programja keretében interaktív bemutatót tartunk a szótárírásról, meglátogatjuk a cédularaktárt, sőt a vállalkozó kedvű érdeklődők kipróbálhatják a szócikkírást is kollégáink segítségével, a végén pedig játékos kvízzel zárul az esemény.

Kapcsolattartó: Kristóf Ibolya, kristof.ibolya@nytud.hu

[Link](#)

Közösségi tudomány? – Esélyteremtés, bevonódás, kommunikáció és kölcsönös tanulás

Szervező: Nyelvtudományi Kutatóközpont Nyelvtechnológiai és Alkalmazott Nyelvészeti Intézet Többnyelvűségi és Edukációs Nyelvészeti Kutatócsoportja

Időpont: 2021. szeptember 24. 15 óra és 19 óra között

Helyszín: Nyelvtudományi Kutatóközpont, Budapest, 1068 Benczúr u. 33.

A 2021. évi Kutatók Éjszakája rendezvényen a Nyelvtudományi Kutatóközpont Többszínű és Edukációs Nyelvészeti Kutatócsoportja interaktív kitelepülés keretében várja a kutatóhely, valamint a többszínű kutatói témák és fejlesztések iránt érdeklődőket. Az interaktív többszínű bazár keretében az érdeklődők megismerkedhetnek a kutatócsoport Esély projektjei során végzett fejlesztésekkel, valamint ismeretterjesztő betekintést nyerhetnek többek között a többszínű, a magyarországi nemzetiségeket, a siket és cigány közösségeket, a jelnyelvet és a romani nyelvet övező legfontosabb tények, hitek és tévhitek témájába is. A rendezvényen a résztvevőknek arra is módjuk nyílik, hogy a Többszínű és Edukációs Nyelvészeti Kutatócsoport stúdiójában személyesen tapasztalják meg a fejlesztői munka technikai részleteit, s rövid helyszíni felvétel keretében osszák meg élményeiket, tegyenek fel kérdéseket a témákkal kapcsolatban.

- Interaktív digitális feladatkészítés: az érdeklődők szakmai workshop keretében ismerkedhetnek meg, próbálhatják ki és sajátíthatják el a közoktatási gyakorlatban is tesztelt és alkalmazott multimodális digitális feladatok, játékok, kvízek létrehozására alkalmas IKT szoftvereket. A résztvevők összemérhetik tudásukat a hiánypótló magyar jelnyelvi fókuszú feladatokban, játékokban, valamint saját feladatokat, játékokat is készíthetnek.
- Ismerkedés a jelnyelvekkel, siket közösséggel és kultúrával: a látogatók szakértő jelnyelvi tolmács közvetítésével különböző interaktív feladatokon, játékokon keresztül ismerkedhetnek meg a jelnyelvekkel, a siket közösséggel és kultúrával.
- Stúdiólátogatás: interaktív stúdiólátogatás a kutatócsoport nyelvi laborjába. Az érdeklődők bepillantást nyerhetnek egy nyelvészeti munkára alkalmas labor technikai és fizikai kialakításába, az itt folyó munkálatokba, és rövid stúdiófelvételek keretében kipróbálhatják maguk is, milyen az adatközlők szerepében lenni.
- Mindennapi többszínűség és tévhitbontás: a résztvevők digitális feladatokon keresztül ismerkedhetnek meg a mindennapi többszínűséggel, a magyarországi nemzetiségekkel, bepillantást nyerhetnek a kutatócsoport által, a közösségi tudomány (citizen science) szellemiségében fejlesztett magyar jelnyelvi és romani nyelvi feladatokkal.

Az egyes programpontok a rendezvény teljes ideje alatt látogathatóak, kipróbálhatóak.

Kiállítók: Babutsán Rita (BGÉSZC Eötvös Loránd Technikum – ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola), Bartha Csilla (ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola – NYTK TENyeK), Sztari Bernadett (NYTK TENyeK), Tarr Zoltán (NYTK TENyeK), Tücsök Dorottya (ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola – NYTK TENyeK)

Kapcsolattartó: Tücsök Dorottya tucsokdorottya@gmail.com

[Link](#)

Névadási szokásainkról. Betekintés a Névtani munkacsoport munkájába

Szervezők: Nyelvtudományi Kutatóközpont Nyelvtechnológiai és Alkalmazott Nyelvészeti Intézet Nyelvhasználati és Nyelvi Tanácsadási Kutatócsoport és Névteni munkacsoport

Időpont: 2021. szeptember 24. 15.00-15.45 óra és 17.00-17.45 óra között

Helyszín: Nyelvtudományi Kutatóközpont, Budapest, 1068 Benczúr u. 33.

Bizonyára mindenkiben felvetődött már a kérdés, hogy vajon kik és miért adnak nevet a személyeknek, helyeknek, égitesteknek, intézményeknek? Mit jelent a saját család- és keresztnéve? Van-e a nevének jelentése? Miért érezzük az egyik nevet „öregesnek”, míg a másikat „fiatalosnak”? Ilyen és ehhez hasonló kérdésekkel is foglalkozhatnak az érdeklődők a Kutatók Éjszakája rendezvényen.

A Nyelvtudományi Kutatóközpontnak hosszú évtizedek óta törvényi kötelezettsége az újonnan kérvényezett utónevek bejegyezhetőségének szakmai véleményezése, valamint a nevekkel kapcsolatosan a községi szolgálatokhoz fordulóknak írásban vagy telefonon segítséget, felvilágosítást, szakmai tanácsot adni. Így a Névteni munkacsoport tevékenysége igen összetett és szerteágazó: a jól körülhatárolható napi, szoros határidőkkel rendelkező közhasznú feladatok tudományosan hiteles ellátása mellett (a névkérelmek elbírálása, a névlista bővítése, kapcsolattartás az illetékes hatóságokkal stb.) feladata a meglévő névadattárak archiválása, szociolingvisztikai kutatások, valamint az eredmények közzététele, tudományos publikációk és ismeretterjesztés formájában is.

A Kutatók Éjszakája keretében az érdeklődők a játékos, kvízzel kiegészített előadás során hallhatnak a személynevek különböző típusairól, személynévkincsünk alakulásáról, a 21. század névadásának jellemzőiről. Betekintést nyerhetnek a Névteni munkacsoport tevékenységének egyik szeletébe: közösen átgondolhatják néhány bejegyzésre javasolt és nem javasolt név esetében a felmerülő érveket; megismerhetik a leggyakoribb névkérelem-típusokat. A találkozás az Utónévportál bemutatásával, kipróbálásával és vetélkedővel zárul.

Kapcsolattartó: Haindrich Helga Anna, haindrich.helga@nytud.hu

[Link](#)